

10 HÀNH ĐỘNG CẤP BÁCH

NGĂN CHẶN CÁC LOÀI ĐỘNG VẬT HOANG DÃ

KHỎI NGUY CƠ TUYỆT CHỦNG – 2023

Từ năm 2016 đến nay, hàng năm, ENV đều đánh giá và xác định những vấn đề cấp bách cần được ưu tiên để xử lý hiệu quả tình trạng buôn bán động vật hoang dã (ĐVHD) trái phép nhằm ngăn chặn sự suy giảm của các quần thể ĐVHD trong tự nhiên và xóa bỏ dần vai trò của Việt Nam trong mạng lưới buôn bán ĐVHD trái phép toàn cầu.

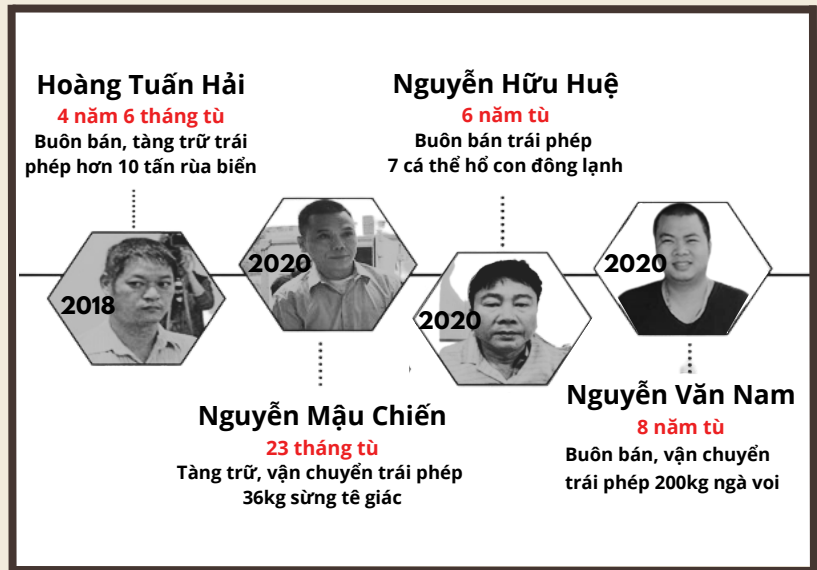
Trong năm 2023, ENV nhận thấy 10 vấn đề trọng tâm cần tập trung như sau:

XÓA BỎ CÁC ĐƯỜNG DÂY BUÔN BÁN ĐỘNG VẬT HOANG DÃ XUYÊN QUỐC GIA QUY MÔ LỚN VÀ NGHIÊM TRỊ CÁC ĐỐI TƯỢNG CẦM ĐẦU

Trong những năm gần đây, ENV đã ghi nhận nhiều nỗ lực của các cơ quan chức năng trong công tác xử lý các đối tượng cầm đầu những đường dây buôn bán ĐVHD trái phép có quy mô lớn.

Từ năm 2017 đến nay, bốn đối tượng cầm đầu các đường dây buôn bán ĐVHD xuyên quốc gia đã phải đối diện với những hình phạt thích đáng.

Một trong những đối tượng đã bị bắt giữ và xử lý thành công là Nguyễn Mậu Chiến – kẻ được cho là cầm đầu một đường dây chuyên nhập lậu, buôn bán trái phép sừng tê giác, ngà voi từ Châu Phi về Việt Nam. Một đối tượng khác, Hoàng Tuấn Hải – một trong hai kẻ cầm đầu mạng lưới buôn bán rùa biển lớn nhất Việt Nam cũng đã bị kết án 4 năm 6 tháng tù vào năm 2018. Năm 2019 và 2020, hai đối tượng cầm đầu các đường dây buôn bán ĐVHD quy mô lớn khác là Nguyễn Hữu Huệ và Nguyễn Văn Nam cũng lần lượt bị kết án 6 năm và 8 năm tù. Ngoài ra, hai đối tượng cầm đầu các đường dây buôn bán ĐVHD khác cũng đã bị kết án tù cho các hành vi phạm tội không liên quan đến ĐVHD.

 Hành động: Các cơ quan thực thi pháp luật cần đặt ưu tiên hàng đầu và tập trung thời gian, nguồn lực vào việc điều tra, xác định các đối tượng cầm đầu những đường dây buôn bán ĐVHD lớn xuyên quốc gia để từ đó phát hiện, bắt giữ, khởi tố và áp dụng hình phạt nghiêm khắc với các đối tượng này nhằm giảm thiểu vai trò của Việt Nam trong mạng lưới buôn bán ĐVHD trái phép trên thế giới.

Mặc dù đã đạt được những kết quả rất đáng tự hào, công tác đấu tranh ngăn chặn hoạt động buôn bán ĐVHD trái phép xuyên quốc gia tại Việt Nam vẫn chưa đi đến hồi kết. Theo ghi nhận của ENV, vẫn còn ít nhất 14 đối tượng đang cầm đầu các đường dây vận chuyển, buôn bán trái phép ngà voi, vảy tê tê và sừng tê giác quy mô lớn về hoặc qua Việt Nam chưa bị phát hiện và xử lý.

Việc phát hiện, thu giữ tang vật ĐVHD đóng vai trò quan trọng trong nỗ lực ngăn chặn các hoạt động buôn bán ĐVHD trái phép. Tuy nhiên, chỉ khi những kẻ cầm đầu các đường dây buôn bán ĐVHD quy mô lớn bị điều tra, truy cứu trách nhiệm hình sự và xử lý nghiêm thì các đường dây tội phạm mới bị triệt phá và như vậy mới tạo ra được những chuyển biến đáng kể trong công tác đấu tranh với tội phạm về ĐVHD.

2

ĐIỀU TRA CHUYÊN SÂU CÁC VỤ VẬN CHUYỂN ĐỘNG VẬT HOANG DÃ TRÁI PHÉP QUY MÔ LỚN TẠI CẢNG BIỂN VÀ CẢNG HÀNG KHÔNG ĐỂ XÁC ĐỊNH, BẮT GIỮ VÀ TRUY CỨU TRÁCH NHIỆM HÌNH SỰ NHỮNG ĐỐI TƯỢNG CÓ LIÊN QUAN

Từ năm 2018 đến nay, các cơ quan chức năng của Việt Nam đã phát hiện và tịch thu hơn 60 tấn ngà voi và vảy tê tê tại các khu vực cảng của Việt Nam. Tuy nhiên, chỉ có duy nhất một đối tượng đã từng bị truy cứu trách nhiệm hình sự cho hành vi có liên quan. Đây là kẽ hở lớn trong nỗ lực đấu tranh với hoạt động buôn bán ĐVHD trái phép tại Việt Nam. Các cơ quan chức năng cần tập trung nhiều hơn nữa các nguồn lực vào việc điều tra các vụ bắt giữ tại cảng và xác định những mạng lưới tội phạm đứng sau những lô hàng này. ENV cho rằng, các cơ quan thực thi pháp luật cần tích cực thu thập chứng cứ và xây dựng hồ sơ vụ án từ những vụ bắt giữ ban đầu tại cảng với mục tiêu làm rõ vai trò của các đối tượng có liên quan, đặc biệt là những đối tượng cầm đầu để triệt phá toàn bộ các đường dây buôn bán ĐVHD quy mô lớn.

Việc tăng cường hợp tác với cơ quan thực thi pháp luật tại các quốc gia có liên quan đến những lô hàng bị phát hiện cũng là chìa khóa để đạt được thành công. Rất có thể trong nhiều trường hợp, các cơ quan thực thi pháp luật tại các quốc gia này cũng đang điều tra cùng một nhóm đối tượng có liên quan đến vụ bắt giữ tại Việt Nam. Ví dụ, trong vụ bắt giữ sừng tê giác, ngà voi, vảy tê tê và xương sư tử tại Đà Nẵng vào tháng 7/2021, các cơ quan thực thi pháp luật Nam Phi nắm giữ những thông tin quan trọng về các đối tượng của đường dây này. Nếu những thông tin này được chia sẻ, có lẽ các cơ quan chức năng của Việt Nam đã có thể điều tra, xử lý nhiều đối tượng khác có liên quan đến vụ án mà không phải chỉ một đối tượng như đã diễn ra.

Hành động: Các cơ quan quản lý cảng cùng với các cơ quan thực thi pháp luật cần tiến hành công tác điều tra chuyên sâu sau những vụ bắt giữ các lô hàng với số lượng, khối lượng lớn tại cảng nhằm xác định được những kẻ cầm đầu đứng sau các lô hàng ĐVHD này thay vì chỉ tập trung vào các đối tượng thực hiện thủ tục vận chuyển và những đối tượng đóng vai trò thứ yếu khác. Các cơ quan chức năng cũng nên xem xét hợp tác với cơ quan thực thi pháp luật của các quốc gia có liên quan để điều tra, bắt giữ và truy cứu trách nhiệm hình sự những kẻ đứng đầu các đường dây buôn bán ĐVHD xuyên quốc gia với mục tiêu xóa bỏ các mạng lưới này cũng như tạo tính răn đe. Một điều quan trọng khác là các cơ quan chức năng nên áp dụng công nghệ trong quá trình điều tra để phân tích dữ liệu máy tính, điện thoại di động và các bằng chứng khác thu giữ được trong vụ án, cũng như theo dõi các dòng tiền - thông tin có thể giúp kết nối nguồn hàng, các đối tượng có liên quan đến lô hàng và đặc biệt là kẻ cầm đầu mạng lưới.

Ngoài ra, các cơ quan phát hiện dấu hiệu khả nghi nên ngay lập tức thông báo và đảm bảo sự có mặt của đại diện cơ quan công an tại thời điểm thu giữ ĐVHD ở sân bay, cảng hoặc trong thời gian sớm nhất, để đảm bảo hiệu quả điều tra, không để sự chậm trễ làm phức tạp hoặc gây ảnh hưởng xấu đến quá trình này.

3

XÓA BỎ NẠN THAM NHŨNG

Tham nhũng là một vấn đề rất nhạy cảm khi đề cập đến nhưng lại là một rào cản lớn trong nỗ lực đấu tranh với tội phạm về ĐVHD, đặc biệt trong các vụ buôn lậu các loài, sản phẩm ĐVHD có giá trị cao trên thị trường như sừng tê giác hay ngà voi.

Các đối tượng buôn bán ĐVHD trái phép thường nhờ cậy một số cán bộ “thoái hóa” để có thể “lách luật”. Tham nhũng có thể xảy ra dưới nhiều hình thức khác nhau, từ việc cấp phép thành lập các cơ sở gây nuôi thương mại ĐVHD để các đối tượng dùng làm “vỏ bọc” hợp pháp nhằm buôn bán ĐVHD có nguồn gốc từ tự nhiên đến việc tạo điều kiện cho các lô hàng ĐVHD trái phép “thông quan” tại các cửa khẩu, hay tha bổng những đối tượng vi phạm đáng lẽ phải bị bắt giữ và xử lý nghiêm. Thậm chí, ngay cả sau khi bị bắt giữ, một số đối tượng cũng sẵn sàng chi trả một số tiền lớn để có thể được giảm án hoặc không phải chịu hình phạt tù.

Hành động: Các cơ quan chức năng cần phải nâng cao tính minh bạch, sự chính trực và tinh thần trách nhiệm trong quá trình điều tra, bắt giữ và xử lý các vi phạm về ĐVHD để giảm thiểu nạn tham nhũng. Áp dụng pháp luật một cách hiệu quả và nhất quán cũng là cách thể hiện tinh thần thượng tôn pháp luật và đảm bảo sự công bằng, bình đẳng vì lợi ích chung của toàn xã hội.

4**NÂNG CAO HIỆU QUẢ RĂN ĐE, PHÒNG NGỪA TỘI PHẠM VỀ ĐỘNG VẬT HOANG DÃ**

Việt Nam đã khẳng định quyết tâm và đạt được những bước tiến lớn trong nỗ lực hoàn thiện pháp luật về bảo vệ ĐVHD, đặc biệt là kể từ khi Bộ luật Hình sự 2015, sửa đổi bổ sung 2017 có hiệu lực từ đầu năm 2018. Tuy nhiên, những quy định pháp luật này sẽ chỉ phát huy tác dụng, góp phần ngăn chặn tội phạm ĐVHD nếu được áp dụng nghiêm túc trong quá trình xử lý các vi phạm.

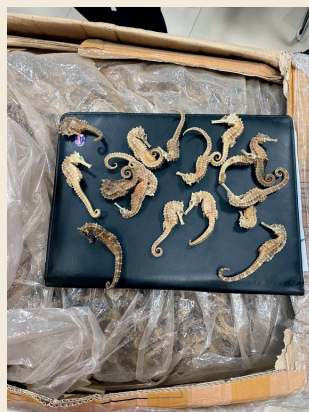
Kết quả sau 5 năm thực thi Bộ luật Hình sự cho thấy công tác đấu tranh ngăn chặn tội phạm về ĐVHD ở Việt Nam đã đạt được những kết quả rất đáng được ghi nhận. Đặc biệt, các cơ quan tiến hành tố tụng đã thể hiện lập trường cứng rắn hơn trong quá trình xử lý tội phạm về ĐVHD, từ đó những bản án nghiêm khắc đã được tuyên cho nhiều đối tượng vi phạm nghiêm trọng về ĐVHD.

Bảng 1: Hiệu quả công tác xét xử tội phạm về ĐVHD từ năm 2015 đến năm 2022

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Số vụ án được đưa ra xét xử	24	54	64	63	95	120	140	145
Số vụ xét xử có đối tượng bị phạt tù*	11	19	19	29	46	59	64	75
Tỉ lệ các vụ án áp dụng hình phạt tù*	45,8%	35,1%	29,6%	46%	48,9%	49,2%	45,7%	51,7%
Số đối tượng bị áp dụng hình phạt tù*	15	22	27	39	81	95	84	120
Mức hình phạt tù trung bình (theo năm)	0,98	1,55	1,21	3,08	4,45	4,09	3,73	3,25

* Hình phạt tù không được hưởng án treo

Thông qua việc áp dụng nhất quán và triệt để Bộ luật Hình sự cùng với quyết tâm loại bỏ tội phạm về ĐVHD, các cơ quan thực thi pháp luật và cơ quan tiến hành tố tụng có thể tiếp tục chung tay xử lý nghiêm tội phạm về ĐVHD, khiến các đối tượng vi phạm thấy rõ những hậu quả pháp lý nghiêm trọng nếu thực hiện hành vi phạm tội, từ đó ngăn ngừa và loại bỏ dần tội phạm về ĐVHD ra khỏi xã hội.

Hành động: ENV kêu gọi các kiểm sát viên và thẩm phán trên cả nước kiên quyết thực hiện 3 KHÔNG: không khoan nhượng, không thông cảm và không tư lợi trong công tác xử lý các vụ án về ĐVHD. Các cơ quan thực thi pháp luật và cơ quan tiến hành tố tụng cũng cần vận dụng hiệu quả Bộ luật Hình sự để có thể tạo nên những chuyển biến tích cực trong cuộc chiến với tội phạm về ĐVHD. Để có thể rắn đe, phòng ngừa hiệu quả tội phạm về ĐVHD, việc bắt giữ, truy cứu trách nhiệm hình sự và kết án thích đáng những kẻ buôn bán ĐVHD trái phép cũng như tuyên truyền rộng rãi những kết quả này đóng vai trò vô cùng quan trọng.

5

BAN HÀNH DANH MỤC CÁC LOÀI ĐỘNG VẬT HOANG DÃ ĐƯỢC PHÉP NUÔI THƯƠNG MẠI TẠI VIỆT NAM

Hiện nay, có khoảng 9.000 cơ sở gây nuôi thương mại ĐVHD đã được cấp phép tại Việt Nam và ước tính còn nhiều cơ sở hoạt động tự phát hoặc trong quá trình chờ cấp phép khác. Nhiều bằng chứng cho thấy cơ chế quản lý lỏng lẻo và thiếu sự giám sát hiệu quả hoạt động gây nuôi thương mại ĐVHD đã tạo điều kiện cho một số đối tượng lợi dụng để nhập lậu và hợp pháp hóa ĐVHD có nguồn gốc bất hợp pháp.

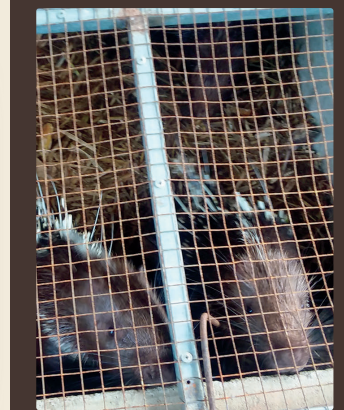
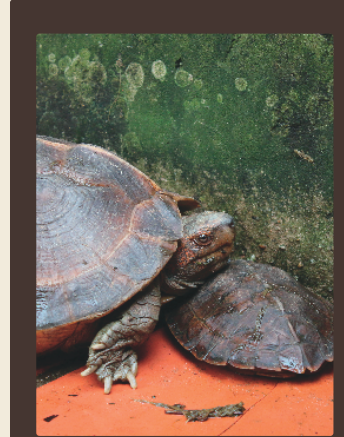
Các đối tượng buôn bán ĐVHD trái phép có mối liên hệ rất chặt chẽ với hoạt động gây nuôi thương mại ĐVHD. Những đối tượng này thường “mua” giấy tờ từ cơ sở nuôi ĐVHD được cấp phép để chứng minh nguồn gốc hợp pháp của ĐVHD trái phép được vận chuyển. Không những vậy, nhiều cơ sở đã và đang nuôi nhốt ĐVHD có nguồn gốc bất hợp pháp hoặc ĐVHD không được cơ quan chức năng cấp phép khi đăng ký. Ngoài ra, những trường hợp cơ sở được cấp phép nuôi sinh sản các loài ĐVHD nguy cấp, quý, hiếm không phù hợp với quy định của pháp luật hay việc một số dấu hiệu tham nhũng được ghi nhận trong công tác quản lý hoạt động gây nuôi thương mại ĐVHD tại địa phương cũng đang tạo điều kiện cho các cơ sở “nhập lậu” ĐVHD, gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến hiệu quả công tác quản lý nuôi thương mại ĐVHD.

Một trong những nguyên nhân chính khiến hoạt động gây nuôi thương mại ĐVHD đang là mối đe dọa đối với đa dạng sinh học của Việt Nam đến từ khía cạnh pháp lý. Hiện nay, theo quy định của pháp luật, một cơ sở có thể được cấp giấy phép nuôi bất kỳ loài ĐVHD nào, miễn là đáp ứng được một số yêu cầu theo quy định của pháp luật.

Tuy nhiên, cũng theo các quy định có liên quan, những cơ sở lần đầu tiên đăng ký nuôi loài ĐVHD nguy cấp, quý, hiếm thuộc các lớp thú, chim hoặc bò sát phải được cơ quan khoa học CITES Việt Nam xác nhận bằng văn bản về việc nuôi sinh sản, nuôi sinh trưởng sẽ không tác động xấu đến sự tồn tại của loài nuôi và các loài khác trong tự nhiên. Thủ tục này, nếu được thực hiện một cách nghiêm túc sẽ tạo ra gánh nặng hành chính cho chủ cơ sở, cơ quan cấp phép và cả cơ quan khoa học CITES.

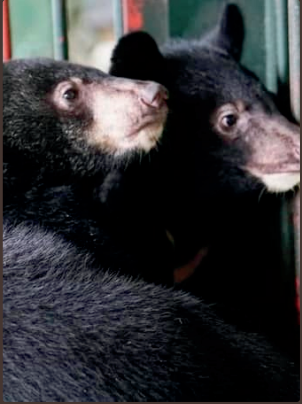

Hành động: Cùng với việc thắt chặt khâu quản lý hoạt động của các cơ sở gây nuôi thương mại ĐVHD, ENV cho rằng việc ban hành một Danh mục loài ĐVHD được phép nuôi thương mại sẽ hỗ trợ công tác quản lý, đồng thời góp phần ngăn chặn triệt để tình trạng “nhập lậu” và nuôi thương mại trái phép các loài ĐVHD nguy cấp, quý, hiếm. Thêm vào đó, sự tồn tại của Danh mục này sẽ góp phần đơn giản hóa quy trình quản lý hoạt động nuôi thương mại ĐVHD, từ đó giúp giảm đáng kể gánh nặng thủ tục hành chính cho các chủ cơ sở, cơ quan quản lý và cơ quan khoa học CITES Việt Nam trong quá trình cấp phép.

6

XÂY DỰNG KHUNG PHÁP LÝ THỐNG NHẤT ĐỂ QUẢN LÝ CÁC CƠ SỞ BẢO TỒN ĐA DẠNG SINH HỌC VÀ CÁC CƠ SỞ NUÔI ĐỘNG VẬT HOANG DÃ NGUY CẤP, QUÝ, HIẾM KHÔNG VÌ MỤC ĐÍCH THƯƠNG MẠI

Hiện nay, các quy định chưa chặt chẽ và còn mâu thuẫn trong các văn bản quy phạm pháp luật về quản lý hoạt động của các cơ sở bảo tồn và các cơ sở nuôi ĐVHD không vì mục đích thương mại khác đang ảnh hưởng lớn đến công tác bảo tồn ĐVHD tại Việt Nam. Ngày càng nhiều cơ sở nuôi ĐVHD vì các mục đích khác nhau được thành lập như vườn động vật, cơ sở nuôi ĐVHD bán hoang dã, hay các khu du lịch sinh thái. Trong bối cảnh này, các cơ quan Nhà nước cần nhanh chóng xây dựng một cơ chế quản lý chặt chẽ và hiệu quả hơn đối với các loại hình cơ sở nói trên để đảm bảo các loài ĐVHD được nuôi có nguồn gốc hợp pháp, cũng như các cơ sở này không tham gia vào các hoạt động thương mại liên quan đến ĐVHD. Ngoài ra, cũng cần phải xem xét cách thức xác định và cơ chế đảm bảo các cơ sở bảo tồn và các cơ sở nuôi ĐVHD không vì mục đích thương mại khác được thành lập nhằm phục vụ hai mục đích chính là góp phần bảo tồn ĐVHD và/ hoặc giáo dục cộng đồng.

Về cơ bản, hầu hết các cơ sở đã thành lập hiện đang hoạt động trong khuôn khổ quy định pháp luật. Tuy nhiên, các quy định quản lý chặt chẽ hơn là rất cần thiết nhằm tạo hành lang pháp lý đầy đủ cho các cơ sở hoạt động chân chính tiếp tục phát huy nhiệm vụ bảo tồn và giáo dục cộng đồng. Đồng thời, các quy định cần được hoàn thiện để buộc các cơ sở có dấu hiệu vi phạm phải tuân thủ pháp luật hoặc ngừng hoạt động. Điều này đặc biệt quan trọng trong bối cảnh một số cơ sở cá biệt hiện vẫn còn chưa đảm bảo nguồn gốc hợp pháp của ĐVHD, có dấu hiệu “hợp pháp hóa” ĐVHD có nguồn gốc bất hợp pháp (ví dụ như trường hợp nghi ngờ nhập lậu và hợp pháp hóa hổ tại một khu du lịch sinh thái) hay khai thác thương mại và buôn bán các cá thể ĐVHD đang nuôi nhốt như hiện nay.

Hành động: Xây dựng một văn bản quy phạm pháp luật phân biệt rạch ròi giữa mô hình cơ sở bảo tồn đa dạng sinh học và các cơ sở nuôi ĐVHD không vì mục đích thương mại khác là vô cùng cần thiết trong giai đoạn hiện nay. Văn bản này nên bao gồm các tiêu chí cụ thể cho việc thành lập cơ sở cũng như thiết lập công cụ quản lý hiệu quả để giám sát hoạt động của các cơ sở này. Ngoài ra, văn bản quy phạm pháp luật mới cũng cần nghiêm cấm hoạt động khai thác thương mại ĐVHD, đảm bảo tất cả các cá thể ĐVHD được nuôi nhốt phải có nguồn gốc hợp pháp cũng như có các cơ chế quản lý hoạt động gây nuôi sinh sản để các cơ sở này chỉ hoạt động với mục đích đóng góp cho công tác bảo tồn và giáo dục. Văn bản quy phạm pháp luật này cũng cần quy định các hình thức xử phạt nghiêm khắc với những hành vi vi phạm của các cơ sở có liên quan, từ xử phạt hành chính đối với những vi phạm ít nghiêm trọng, đến truy cứu trách nhiệm hình sự, tịch thu ĐVHD, tước giấy phép hoạt động trong những trường hợp vi phạm nghiêm trọng.

XỬ LÝ DỨT ĐIỂM TÌNH TRẠNG BUÔN BÁN TRÁI PHÉP HỔ TẠI VIỆT NAM, ĐẶC BIỆT LÀ TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN

Kể từ năm 2018, Cơ sở dữ liệu vi phạm về ĐVHD của ENV đã ghi nhận 38 vụ bắt giữ liên quan đến hoạt động buôn bán trái phép 88 cá thể hổ ở Việt Nam. Trong phần lớn các vụ bắt giữ này, hổ được cho là có nguồn gốc từ tỉnh Nghệ An, điểm nóng về buôn bán ĐVHD và nuôi nhốt hổ trái phép.

Trên thực tế, theo thông tin ENV ghi nhận, phần lớn những kẻ cầm đầu các đường dây buôn bán hổ – những kẻ được cho là có thể kiểm soát tới 60-80% số lượng hổ bị buôn bán trái phép ở Việt Nam - hiện đều đang tập trung ở ba huyện Yên Thành, Quỳnh Lưu, Diễn Châu của tỉnh Nghệ An. Theo nhiều nguồn tin, hàng trăm cá thể hổ có nguồn gốc từ Lào và Thái Lan được một số hộ dân ở các huyện này mua về nuôi nhốt dưới hầm. Năm 2021, các cơ quan chức năng đã bắt giữ 17 cá thể hổ bị nuôi nhốt trái phép trong hầm nhà của hai hộ dân tại huyện Yên Thành. Tuy nhiên, tình trạng nuôi nhốt và buôn bán hổ trái phép tại Nghệ An đến nay vẫn tiếp tục diễn ra phức tạp.

Hành động: ENV đề nghị các cơ quan chức năng tập trung điều tra, bắt giữ và truy cứu trách nhiệm hình sự các đối tượng buôn bán hổ quy mô lớn đã được xác định tại tỉnh Nghệ An; thu giữ toàn bộ số hổ bị người dân nuôi nhốt trái phép trong hầm; đóng cửa các cơ sở nuôi hổ dưới hình thức nuôi đã đăng ký trên địa bàn tỉnh nhưng có dấu hiệu “hợp pháp hóa” hổ bất hợp pháp; hợp tác với chính phủ Lào để đóng cửa các cơ sở do người Việt Nam làm chủ hoặc điều hành tại Lào mà có hoạt động buôn bán hổ về Việt Nam; và tăng cường kiểm soát hiệu quả tại cửa khẩu Cầu Treo để cắt đứt con đường vận chuyển hổ con cũng như các ĐVHD khác từ Lào vào Việt Nam.

TĂNG CƯỜNG ĐẤU TRANH VỚI VI PHẠM VỀ ĐỘNG VẬT HOANG DÃ TRÊN INTERNET

Trong những năm gần đây, vi phạm về ĐVHD trên không gian mạng ngày càng gia tăng. Chính vì vậy, các cơ quan thực thi pháp luật và cơ quan tư pháp cần phải đánh giá nghiêm túc và thống nhất phương án hiệu quả nhất để xử lý triệt để tình trạng quảng cáo và buôn bán ĐVHD nguy cấp tràn lan trên Facebook và các nền tảng mạng xã hội khác. Trong năm 2015, ENV chỉ ghi nhận khoảng 21% (284 vụ) vi phạm về ĐVHD trên Internet trong tổng số các vi phạm về ĐVHD. Tuy nhiên, trong năm 2022, tỷ lệ vi phạm về ĐVHD trực tuyến đã gia tăng đáng kể, chiếm khoảng 49% (1.686 vụ) tổng số vụ vi phạm về ĐVHD được ENV ghi nhận. Các đối tượng buôn bán ĐVHD thường sử dụng mạng xã hội để quảng cáo, buôn bán ĐVHD bởi các cơ quan chức năng còn gặp nhiều khó khăn trong việc xác định các đối tượng vi phạm trên không gian mạng. Thêm vào đó, các đối tượng cũng không nhất thiết phải có sẵn sản phẩm mà trong nhiều trường hợp chỉ đóng vai trò môi giới. Hình thức buôn bán này đem lại lợi nhuận cao vì chi phí đầu vào thấp hơn nhiều so với loại hình kinh doanh truyền thống và doanh số bán hàng cũng cao hơn do khả năng tiếp cận khách hàng trực tuyến cao hơn thông thường.

Tốc độ phát triển nhanh chóng của các vi phạm về ĐVHD trực tuyến trong những năm qua đã khiến các cơ quan thực thi pháp luật khó có thể kịp thời đối phó với hình thức vi phạm mới và thay đổi hàng ngày này. Với quy mô và tính chất của loại vi phạm này, việc tiếp cận và xử lý từng hành vi vi phạm cụ thể là không phù hợp.

Do đó, chiến lược đối phó với hoạt động quảng cáo trực tuyến này phải tập trung vào các những đầu mối cung cấp ĐVHD lớn cũng như tăng cường hiệu quả răn đe qua các biện pháp xử phạt. ENV cho rằng việc tăng cường các biện pháp xử phạt mạnh mẽ mang tính răn đe và tuyên truyền rộng rãi các hình thức xử phạt này sẽ có thể giúp giải quyết khoảng 90% các vi phạm trực tuyến về ĐVHD. Các đối tượng sẽ tuân thủ quy định pháp luật và không tiếp tục buôn bán ĐVHD trên Internet nếu nhận thấy những hậu quả pháp lý nghiêm trọng từ hoạt động này.

Hành động: Chính quyền địa phương cần ban hành văn bản yêu cầu các cơ quan chức năng tăng cường hiệu quả thực thi pháp luật và xử lý các đối tượng là nguồn cung hàng hóa cho hoạt động buôn bán ĐVHD trên không gian mạng cũng như bắt giữ, truy cứu trách nhiệm hình sự và áp dụng hình phạt nghiêm khắc với các đối tượng vi phạm để tăng cường mục tiêu răn đe, phòng ngừa tội phạm về ĐVHD.

9

CHẤM DỨT HOÀN TOÀN TÌNH TRẠNG NUÔI NHỐT GẤU TẠI VIỆT NAM

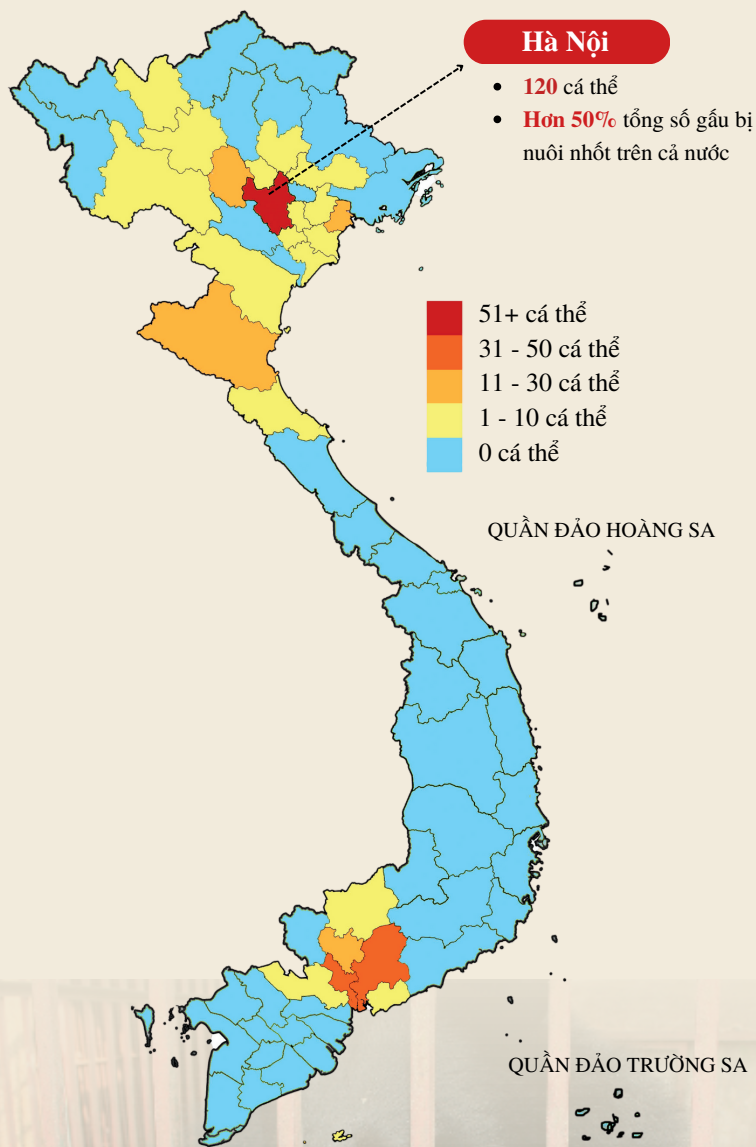
Việt Nam đang tiến gần hơn đến mục tiêu chấm dứt hoàn toàn tình trạng nuôi nhốt gấu. Hiện chỉ còn trên 200 cá thể gấu tại các cơ sở nuôi tư nhân và đã có 43 tỉnh thành không có hoặc còn gấu nuôi nhốt. Tuy nhiên, Hà Nội hiện vẫn còn khoảng 120 cá thể gấu bị nuôi nhốt, chiếm hơn 50% tổng số gấu bị nuôi nhốt trên cả nước. Đặc biệt, chỉ riêng huyện Phúc Thọ đã có 17 cơ sở nuôi nhốt gấu tư nhân, tập trung phần lớn số hộ nuôi nhốt gấu trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Gần đây, chính quyền và cơ quan thực thi pháp luật tại Hà Nội đã có những nỗ lực thể hiện sự vào cuộc và quyết tâm chấm dứt tình trạng nuôi nhốt gấu trên địa bàn. Chẳng hạn, đầu năm 2022, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã ban hành văn bản gửi đến các cơ quan có liên quan yêu cầu tăng cường công tác quản lý, bảo vệ ĐVHD trong đó nhấn mạnh việc bảo vệ gấu và quản lý các cơ sở nuôi nhốt gấu. Tháng 5/2022, một chủ cơ sở nuôi nhốt gấu tại huyện Phúc Thọ cũng đã bị bắt giữ khi đang vận chuyển trái phép 350 lọ mật gấu, và sau đó đã phải chuyển giao toàn bộ số gấu đang nuôi nhốt đến trung tâm cứu hộ. Mới đây, vào tháng 2/2023, một chủ nuôi gấu đã chuyển giao 5 cá thể gấu cho Nhà nước. Tuy nhiên, chính quyền Hà Nội cần tập hợp thêm các nguồn lực để đảm bảo xóa sổ hoàn toàn hoạt động nuôi nhốt gấu lấy mật tại thủ đô trong thời gian sớm nhất.

Hành động: Trong bối cảnh số lượng gấu nuôi nhốt tại Hà Nội cao hơn nhiều so với tất cả các địa phương khác trên cả nước và với vị thế là thủ đô, chính quyền thành phố Hà Nội và huyện Phúc Thọ cần cam kết một mốc thời gian cụ thể để sớm chấm dứt triệt để hoạt động nuôi nhốt gấu lấy mật trên địa bàn thủ đô cũng như trở thành tấm gương cho các địa phương vẫn còn hoạt động nuôi nhốt gấu noi theo.

SỐ LƯỢNG GẤU NUÔI NHỐT TẠI CÁC TRẠNG TRẠI TƯ NHÂN TRÊN CẢ NƯỚC

10

NGĂN CHẶN SỰ DU NHẬP VÀ PHÁT TRIỂN CỦA CÁC SINH VẬT CẢNH NGOẠI LAI

Hoạt động buôn bán các loài ngoại lai chủ yếu để nuôi làm cảnh đang có xu hướng gia tăng ở Việt Nam, đặc biệt là trong giới trẻ. Chỉ trong 02 năm qua, ENV đã ghi nhận gần 300 vụ vi phạm với khoảng hơn 9.700 cá thể ĐVHD ngoại lai bị buôn bán hoặc nuôi nhốt. Số lượng này đã phần nào cho thấy tính chất phức tạp của hoạt động buôn bán loài ngoại lai tại Việt Nam. Việc nuôi nhốt, buôn bán loài ngoại lai không chỉ là mối đe dọa tiềm ẩn với đa dạng sinh học, sức khỏe con người mà còn đang ảnh hưởng đến những nỗ lực nhằm bảo vệ các loài ĐVHD có nguy cơ tuyệt chủng trên toàn cầu.

Hiện nay, Việt Nam không có quy định cụ thể về quản lý hoạt động nuôi nhốt các loài ĐVHD ngoại lai. Trên thực tế, những người đang nuôi hay thậm chí cho sinh sản ĐVHD ngoại lai thường không có giấy tờ chứng minh nguồn gốc hợp pháp của các cá thể ĐVHD được nuôi nhốt. Chính vì thế, số lượng người có sở thích nuôi nhốt, nhân giống và buôn bán các loài bò sát, chim và một số loài thú ngoại lai trái quy định của pháp luật đang ngày một gia tăng ở Việt Nam.

Hành động: Các cơ quan quản lý Nhà nước phải chủ động vào cuộc và giải quyết triệt để tình trạng buôn bán các loài ngoại lai đang gia tăng nhanh chóng ở Việt Nam trước khi tình trạng này vượt quá tầm kiểm soát, đặc biệt là hiện tượng thả tràn lan, thiếu kiểm soát các loài này vào tự nhiên ảnh hưởng nghiêm trọng đến đa dạng sinh học của Việt Nam. Ngoài việc đưa ra các quy định nghiêm ngặt về việc nuôi ĐVHD nói chung và các loài ngoại lai nói riêng để làm cảnh và nghiêm cấm hoàn toàn việc thả các loài ngoại lai vào tự nhiên, các cơ quan thực thi pháp luật cũng cần giám sát chặt chẽ, xử lý nghiêm các vi phạm liên quan đến loài ngoại lai và tăng cường công tác quản lý, kiểm soát tại khu vực biên giới để ngăn chặn các loài ngoại lai xâm nhập vào Việt Nam mà không đảm bảo nguồn gốc hợp pháp.

TRUNG TÂM GIÁO DỤC THIÊN NHIÊN ENV

Được thành lập năm 2000, Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV) là một trong những tổ chức đầu tiên tại Việt Nam chuyên sâu về lĩnh vực bảo tồn thiên nhiên và bảo vệ môi trường. ENV đấu tranh chống nạn buôn bán trái phép ĐVHD và hướng tới mục tiêu nâng cao nhận thức của cộng đồng về sự cần thiết phải bảo vệ thiên nhiên và các loài ĐVHD. Bằng các chiến lược mang tính sáng tạo và đổi mới, ENV mong muốn từng bước thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng, giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ các sản phẩm từ ĐVHD. Bên cạnh đó, ENV cũng phối hợp chặt chẽ với các cơ quan chức năng nhằm tăng cường thể chế, chính sách và trực tiếp hỗ trợ các nỗ lực thực thi pháp luật trong công cuộc bảo vệ các loài ĐVHD đang bị đe dọa tại Việt Nam, trong khu vực và trên toàn thế giới.

LĨNH VỰC HOẠT ĐỘNG CỦA ENV

Từ năm 2007, ENV tập trung vào ba lĩnh vực trọng tâm mang tính chiến lược nhằm ngăn chặn hoạt động buôn bán ĐVHD trái phép bao gồm:

- Phối hợp chặt chẽ với các nhà hoạch định chính sách để tăng cường thể chế, khắc phục các lỗ hổng pháp luật, phát triển các chính sách hiệu quả và thúc đẩy quá trình ra quyết định có liên quan tới vấn đề bảo vệ ĐVHD.
- Tăng cường thực thi pháp luật thông qua việc hỗ trợ trực tiếp các cơ quan chức năng và khuyến khích sự tham gia tích cực của cộng đồng cùng chung tay ngăn chặn nạn buôn bán ĐVHD trái phép.
- Giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ các sản phẩm từ ĐVHD thông qua các chiến dịch dài hạn nhằm thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng.

TRUNG TÂM GIÁO DỤC THIÊN NHIÊN

Địa chỉ: Phòng 1701 (Tầng 17), tòa nhà 17T5, Hoàng Đạo Thúy, Hà Nội

Điện thoại: 024 628 15424

Fax: 024 628 15423

Email: hotline.env@gmail.com

Website: www.thiennhien.org